

guia de lectura/ *Jardí vora el mar*

carta d'Armand Obiols a Mercè Rodoreda, abril de 1960

"El començament és magnífic. Després hi ha trossos llargs que s'han de refer i comprimir, coses sobrereres i coses a afegir. És escrita massa de pressa i en realitat és un esborrany de novel·la. Això no t'ha de preocupar, perquè és lògic que sigui així: la vas escriure en dos mesos (...) Pot quedar molt bé, però hi hauràs de treballar encara una temporada. Jo començaré demà a llegir-la de nou i a poc a poc – 20, 30 pàgines diàries – i et senyalaré en llapis les febleses. Tu ves fent la Colometa. Escriu en calma, sense voler fer massa pàgines cada dia (...) pots escriure encara uns quants llibres molt bons. Però no et precipitis. Si treballes una mica cada dia, ni te n'adonaràs".

cita inicial:

Dieu est au fond du jardin.
Robert Kanters

capítol I

A mi sempre m'ha agradat molt saber les coses que els passen a la gent, i no perquè sigui un batxiller... És perquè estimo les persones, i els amos d'aquesta casa me'ls estimava. Però de tot això fa tant de temps que de moltes coses ja no me'n recordo, sóc massa vell i de vegades m'embolico sense voler... No calia pas anar a veure pel·lícules a l'Excelsior les temporades d'estiu quan venien amb els seus amics.

Van venir per mar. Al cap de tres dies vam sentir la sirena del barquet i de seguida el vaig veure que s'anava acostant i quan va ser prou a la vora van baixar la llanxa motora i ja es van quedar a la platja perquè anaven de bany i van començar a nedar i una de les amigues es va posar a patinar per damunt de l'aigua com una figureta.

Una temporada vaig pensar que en Feliu, el pintor, estava mig enamorat de la senyoreta Eulàlia, però tenia altres maldecaps amb la pintura i un dia que li vaig fer broma em va dir que les senyores amb miraments no li deien res; que a les senyores més valia que les divertís un altre i que en comptes d'un ram de roses s'estimava més un ram de... I va senyalar unes flors. "Didaleres", vaig dir, "flor senzilla". I ell va dir: "segons quines senyores, si no vigilava se'm menjarien de viu en viu i s'hauria acabat el pintor abans de començar.

capítol II

Una tarda el vaig dur davant de l'eucaliptus, i li vaig explicar que ja era al jardí abans que fessin la majoria de cases del poble. "Aquest arbre – li vaig dir – ha vist moltes penes i moltes alegries. I ell sempre igual. M'ha ensenyat a ser com sóc amb cada fulla com una falç i cada poncella com una capsula de plom amb una flor a dintre peludeta i vermella".

capítol III

"– Sap quants anys fa que pinto? [...] Quinze anys, hi ha dies que sembla que només faig pasterades... Aquesta bona noia – volia dir la senyoreta Eulàlia – ni sap agafar el pinzell, però li he vist dues o tres coses que m'han cargolat els budells. No sé pas d'on s'ho treu. Vaig riure perquè em pensava que ho deia de broma.
– Rigui, rigui... A vostè les coses també se li fan soles.
Va tancar la capsula de les pintures amb la punta del peu i em va dir que li ensenyés les flors.

capítol IV

– Com s'entén, que està bé... ¡la millor de totes! A mi – i va abaixar la veu, perquè el senyor Bellom gairebé sempre en comptes de parlar cridava – doni'm modern. Em fiquen en un museu i al cap de cinc minuts ja ronco. Són coses que no es poden dir. Però quan veig aquells cavalls, i aquells generals amb tantes capes, i aquelles senyores tan ben assegurades, i els noiets amb les ales... Escolti, ¿per qui es pensen que m'han pres? ¿No li sembla a vostè? [...] El que s'ha de buscar és una mica d'animació. ¿Que no veu com va el món? Prou que ens hi portaran, al cementiri...

Després em va dir que aviat faria la inauguració de la casa.

– Tot petarà! Ha de pensar que jo vinc de baix de tot: de menjar pa i arengades. I aquí vostè hi veurà ambaixadors de Sud-Amèrica, i tots em fan reverències perquè saben que amb un cop de telèfon els puc enfonsar. Només em falta una cosa: la meva dona. Vostè no pot saber com ens estimàvem...

Se li va entelar la veu però no sé per què em va semblar que feia una mica de comèdia.

– He vingut només per dir-li que es prepara un gran bullit. Hi havia massa tranquil·litat. Ara estan quiets perquè estudien, com la mona, per quina banda ho enfoquen. Recordi's del dia que li ho dic: passaran coses grosses.

La inauguració de la casa va ser per la Mare de Déu de la Mercè. Feia un dia beneït i l'aire brillava. La gatzara va començar a mig dematí a la platja i a la piscina: l'aigua dolça pels uns, la salada pels altres. N'hi havia que parlaven castellà i es veu que hi havia alguns anglesos. I un japonès i una japonesa que anaven vestits com els altres, vull dir naturals. Els que saltaven des del trampolí semblaven llagostes. A l'hora de dinar hi va haver una gran escampada d'autos pels pobles del voltant, a menjar arròs. Van tornar a mitja tarda, i altra vegada mar i piscina. I tots els ruixadors amunt.

Per sopar es van vestir. Van venir dues orquestres i tothom ballava. Molta alegria, molts crits, molts fanalets de colors [...] la piscina estava il·luminada per dintre, i jo de piscines il·luminades per dintre no n'havia vist mai cap [...] A la una van engegar els focs. Comparats amb els que havien fet els senyorets i que a mi m'havien semblat tan rics... Com si tot vingués d'un món que no fos la terra i piula va i piula ve i ruixada de branques amunt i estrelles de coloraina i tronada i pluja d'or... ¡Ziu! ¡Ziu! ¡Ziu!, tot petava. La nit negra que negra i els coets fent-la lluent i flors esmicolades i mines de diamants voltant pels aires.

– He fet de tot... Vostè no s'ho pensa perquè em veu així. Però he fet de tot. Un sac, encara que pesi cinquanta quilos, pesa poc quan és el primer i estàs mort de gana. Però quan és el que fa cent... I anar per carrers pudents amb gossos al darrere i amb les criatures que es riuen de tu... Hi ha hagut moments que per una mica de jardí m'hauria venut l'ànima i les cames. ¿Oï que no ho diria ningú? – i després, mirant-me, va afegir –: Només es viu fins als dotze anys. I a mi em sembla que no he crescut.

capítol V

A mig dematí, la senyoreta Rosamaria, la Mariona i la Miranda van arribar amb el cotxe. Els altres van venir altra vegada per mar, amb aquell senyor que els ensenyava a patinar per l'aigua, però sense armar bullit. La senyoreta Maragda va arribar sola, amb el tren de la tarda.

capítol VI

A ells, un cop passada la rauxa de les pel·lícules i dels retrats, no és que se'ls veiés ensopits, més aviat era com si no hi fossin. Molt sovint, tot passejant pel mirador pensava en el senyoret Sebastià i en els tips de riure que ens havíem fet aquella nit que els vam anar retratant mentre dormien. Aleshores sí que hi havia alegria. Al costat del senyoret Sebastià, el pobre Humbert, que va resultar més bona persona del que m'havia semblat, era com un enterramorts. Es veia que tot allò no podia durar.

– Li he de donar les gràcies i no em deixa. Ara que, ¿sap?, si em treuen d'aquí serà l'enterrament. Potser el que comprarà la casa se'm quedarà... com el senyoret Francesc.

Jo li diré que la feina la faig com un de jove... amb més coneixement. Vostè sap tot el que ha passat i sap que la Cecília se'm va morir. I és la vida. Però mentre jo sigui aquí no serà ben bé morta... Cregui que és la veritat; no serà morta del tot... Hi sóc d'ençà que vai fer el soldat en aquesta casa; ja li ho vaig explicar. Dia darrera dia... Miri com està el jardí. Per sentir-ne la força i l'olor, aquesta és la millor hora. Miri els til·lers... ¿Veu les fulles com els tremolen i ens escolten? Vostè riu... Si un dia es passeja de nit per sota dels arbres, ja veurà que n'hi dirà de coses aquest jardí...
Ens vam separar allà, al peu del mirador, i va ser, com si diguéssim l'acabament de la història.